

COSUN MAGAZINE

01
2019

LAGERE BIETENPRIJS

4

6

Klimaatakkoord raakt
ook akkerbouw

7

80.000 hectare bieten
zonder neonics

8

Aanscherping
strategie

INDEX

Van de voorzitter	3
Lagere bietenprijs	4
Klimaatakkoord raakt ook akkerbouw	6
80.000 hectare bieten zonder neonics	7
Veranderende omstandigheden dwingen tot aanpassing strategie.....	8
Unitip cruciaal voor bieten advies systeem	10
IRS-informatie.....	12
Vraag & Antwoord / Kort Nieuws.....	16

CONTACT

Cosun, redactieadres

Postbus 3411, 4800 MG Breda
076-5303307
secretariaat.rvb@cosun.com
www.cosunleden.nl

Suiker Unie centraal agrarische dienst

Postbus 100, 4750 AC Oud Gastel
0165-525252
agrarischedienst@suikerunie.com
www.cosunleden.nl
Voor adressen agrarische dienst in
de regio zie: www.cosunleden.nl

COLOFON

Cosun Magazine

is een uitgave van Coöperatie
Koninklijke Cosun U.A. voor
leden van Cosun

Fotografie in dit nummer

Royal Cosun, Suiker Unie, IRS,
Michel Heerkens en Engel Lameijer

Foto-omslag

Bijeenkomst ledenraad: kritische vragen
bij de resultaten

Basisontwerp

Koenders Design

Opmaak en druk

SMG-groep, Hasselt

© Coöperatie Koninklijke Cosun U.A., 2019

HERSTRUCTURERING AGRARISCHE DIENST

Suiker Unie splitst zijn agrarische buitendienst op in een afdeling Agronomie en Agro Logistiek. Door de splitsing van teeltadvisering en bietenlogistiek in afzonderlijke, gespecialiseerde afdelingen kan Suiker Unie de telers nog beter ondersteunen en het relatiebeheer versterken.

VRACHTWAGENS OP EIGEN GROEN GAS

Suiker Unie levert sinds kort bij wijze van proef suiker met vier bulkwagens die rijden op biogas van de suikerfabrieken in Dinteloord en Vierverlaten. Gebruik van groengas bespaart bij het gebruikelijk kilometrage van 150.000 km per jaar per vrachtwagen zo'n 160 ton CO₂.

Suiker Unie is met 30 miljoen m³ per jaar de grootste groengasproducent van Nederland. De fabrieken produceren dit gas in eigen biomassavergisters uit de reststromen van de suikerbiet.

Besparing

De fabriek van Suiker Unie in Dinteloord heeft sinds december een nieuwe gasopwerker in bedrijf. Hierdoor bespaart de fabriek jaarlijks ongeveer 3 miljoen m³ aardgas.

PRIJS VOOR SCHENKSTROOP CHOCOLADE

Van Gilse Schenkstroop Chocolade is door Q&A en de Consumer Contest Company uitgeroepen tot Beste Product van 2018-2019 in de categorie 'Beleg'. De schenkstroop is beoordeeld op aspecten als smaak, kwaliteitsbeleving, gebruiksgemak en productpresentatie.

ZET HERSTEL SUIKERPRIJZEN DOOR?

Als u dit blad in de bus krijgt, zijn de kringvergaderingen al weer bijna achter de rug. Daarin is uiteraard ruim aandacht voor de laagste bietenprijs sinds jaren. Geen complete verrassing, maar zeker geen goed nieuws. De ronduit slechte verkoopprijzen op de internationale suikermarkt in 2018 hebben er stevig ingehakt.

Het lijkt erop dat de Europese suikerprijs het diepste punt heeft bereikt en weer wat gaat opklimmen. De lage bietenprijs plus de opbrengstderving door de uitzonderlijke droogte hebben een forse impact op de inkomens in de akkerbouw. Deskundigen op het gebied van de wereldsuikermarkt duiden de huidige ontwikkelingen als positief, maar het is nog te vroeg om te juichen. En als het herstel van de prijzen echt doorzet, gaan we daar pas in 2020 wat van merken.

Coöperatie

Dit jaar is het 120 jaar geleden dat de eerste coöperatieve suikerfabriek in Nederland werd opgericht. De doelstelling van toen staat nog steeds overeind: een rendabele bietenteelt op lange termijn. In de huidige situatie, lijkt dat doel buiten bereik. Dan is het goed te beseffen dat we in Nederland de meest efficiënte suikerfabrieken in Europa hebben. En dat Nederlandse bietentelers topopbrengsten realiseren als we naar het gemiddelde over een aantal jaren kijken. We zullen eraan moeten wennen dat de opbrengsten van de teelt na vijftig jaar marktordering van jaar tot jaar meer zullen schommelen. Daardoor moeten we ons niet van de wijs laten brengen. We houden vast aan onze koers en verbeteren zaken waar en wanneer dat kan.

Bietentoerisme

Afgelopen teeltvergaderingen is er veel gesproken over de regels rondom bietentoerisme. Bieten overschrijven van de ene naar de andere teler blijft mogelijk, maar wel onder voorwaarden. Die voorwaarden zijn dit jaar wat versoepeld. Een uitzaai op basis van 95% van de toewijzing is voldoende om te beantwoorden aan de aangepaste voorwaarden. In de artikelen op de pagina's 5 en 7 kunt u meer lezen over dit onderwerp.

Neonics

Het besluit van de minister van LNV om geen neonicotinoiden meer toe te staan als zaadbehandeling is frustrerend.

Deze behandeling heeft sterk bijgedragen aan een adequate bescherming van bieten tegen allerlei ziekten en plagen. De akkerbouwsector in Nederland staat juist voor teelten met een minimale milieubelasting. Dit besluit doorkruist deze ambitie, maar het is wel de realiteit. Daarom zal Cosun geen bieten meer verwerken die met neonics behandeld zijn. Ook niet als die bieten net over de grens geteeld zijn, waar het gebruik nog wel is toegestaan.

We staan als akkerbouwers weer voor een nieuw teeltseizoen. Het afgelopen jaar heeft grote verschillen in opbrengst laten zien. De geografische ligging en het bouwplan blijken nogal wat uit te maken. Het voorjaar, en daarmee het zaaiseizoen, breekt aan. Ik wens alle collega-telers een goede start en een succesvol bietenjaar.

Dirk de Lugt
Voorzitter

LAGERE BIETENPRIJS

De ledenraad besprak op 13 februari de voorlopige jaarcijfers en de bietenprijs van Cosun. Daarnaast is onder andere stilgestaan bij de werkwijze voor bietentoevoer, het verbod op het gebruik van neonicotinoïden en de nieuwe Betacal-regeling.

Algemeen directeur Albert Markusse en financieel directeur Hans Schuil konden minder mooie cijfers presenteren dan gebruikelijk. De lage suikerprijs wereldwijd drukte het resultaat van Suiker Unie. Suiker Unie kwam in 2018 zelfs in de rode cijfers. Daar staat een uitstekend resultaat van Aviko tegenover. Dit ondanks de problemen bij de inmiddels gesloten fabriek Amberger. De samenwerking in de Chinese fabriek Snow Valley is beëindigd, maar dit is niet ten koste gegaan van het resultaat. Ook Duynie behaalde een goed resultaat. Bij Sensus en SVZ kwam het resultaat lager uit dan het jaar ervoor.

Per saldo komen de niet-suikerbedrijven wat lager uit, maar dit verschil valt in het niet bij de enorme daling van het resultaat van Suiker Unie. Gevolg van dit alles is dat de ledentoeslag dit jaar fors lager uitkomt. Hij zakt van € 14,75 naar € 2,25. De basisprijs komt daarmee uit op € 34,75.

Bij gemiddelde kwaliteit (17,4% suiker en 89,9 WIN) komt hij uit op € 35,59.

Cosun verwacht dat de niet-suikerbedrijven in 2019 beter zullen presteren, maar Suiker Unie blijft in zwaar weer. Vrijwel alle suiker van de afgelopen campagne is al verkocht tegen een prijs onder de kostprijs. Een deel van dit verlies is al in 2018 genomen, maar het zal ook in 2019 nog grote impact hebben op het resultaat.

Lange termijn gunstiger

Voor de lange termijn lijken de vooruitzichten wat gunstiger, omdat de suikerproductie wereldwijd in 2018/19 en in 2019/20 onder de consumptie lijkt uit te komen. Dat zou tot prijsherstel moeten leiden. In de spotmarkt voor suiker in de EU is dit al te merken. De prijs is hier al gestegen naar 400 euro. Het herstel is echter nog broos. Een harde Brexit kan de markt opnieuw onder druk zetten, als er daardoor vanuit de EU geen suiker meer naar Engeland kan.

De lage bietenprijs kwam niet als een verrassing. De ledenraad is voortdurend op de hoogte gesteld van de negatieve ontwikkelingen bij Suiker Unie. Toch leidde de presentatie van de beide directeurs tot een stortvloed van vragen uit de vergadering. Over bijvoorbeeld het verkoopbeleid van Suiker Unie, maar ook over de overige bedrijven die ook niet allemaal optimaal presteren. Ook het uitkeringsbeleid van Cosun en de groeimogelijkheden voor Aviko kwamen aan de orde.

Neonicotinoïden

De minister van LNV heeft geen toestemming gegeven voor het gebruik van bietenzaad dat is behandeld met neonicotinoïden. Dit ondanks de ambtelijke adviezen om het gebruik onder strenge voorwaarden wel tijdelijk toe te staan. Dit betekent dat het lastiger wordt om plaaginsecten te bestrijden. Mogelijk komt er wel een tijdelijke ontheffing voor het gebruik van Batavia voor de bestrij-

ding van bietenvlieg. Hiermee zijn echter bietenkevertjes niet te bestrijden. Ook de bestrijding van de luizen die vergelingsziekte verspreiden, wordt zo een uitdaging. In bijvoorbeeld België is het gebruik van zaad met neonicotinoïden wel toegestaan. Suiker Unie zal echter geen bieten verwerken van zaad dat behandeld is met neonicotinoïden. Dit vanwege het markt- en imagerisico.

Betacal

De ledenraad heeft de voorwaarden voor de Betacal-regeling vastgesteld. Het toedelingspercentage is verlaagd naar 4,25% voor Betacal flow en 2,75% voor Betacal filter. Dit vanwege de lagere productie in de afgelopen campagne en het lagere kalksteenverbruik. De bijdrage voor telers die geen Betacal afnemen, blijft € 0,75 per ton bieten. Telers die intekenen voor de Betacal-regeling, maar uiteindelijk geen Betacal afnemen, krijgen € 1,50 per ton in rekening gebracht.

Bietentoeisme

De raad van beheer heeft de nieuwe regeling over bietentoeisme geëvalueerd. De conclusie is dat de regeling aanpassing behoeft. Om te beginnen moet de communicatie beter. Dit is opgelost met

Verdeelde meningen over bietentoeisme

Kritische vragen over de prestaties van de bedrijven

een aanpassing in het portaal. Elke teler kan daar nu terugvinden wat het minimale areaal is dat hij moet uitzaaien om bij een tegenvallende oogst bieten bij te mogen kopen. De keus is daarbij aan de teler: óf voldoende uitzaaien, óf accepteren dat bijkopen niet mogelijk is.

Voor de bepaling van het minimale areaal gaat de raad van beheer dit jaar uit van een toewijzing van 95%, terwijl de toewijzing uiteindelijk 100% is geworden.

Ook in de komende jaren zal enige ruimte gegeven worden. Het minimaal uit te zaaien areaal voor bietentoeisme blijft 5% minder dan het areaal dat nodig is voor de toewijzing. Het minimaal uit te zaaien areaal wordt nooit hoger dan het areaal dat nodig is voor 100% van de toewijzing. De ledenraad was verdeeld ten aanzien van de voorstellen. Dat is niet zo vreemd, omdat er in de teeltvergaderingen soms heftige discussies waren over bietentoeisme en soms weinig of geen. Vanuit het ene gebied werd gepleit voor een verdere verruiming van de regeling of zelfs voor volledige afschaffing, terwijl er ook werd opgeroepen geen versoepeling door te voeren.

Meerderheid akkoord

Uiteindelijk kon een meerderheid van de ledenraad zich vinden in de voorstellen van de raad van beheer. De raad van beheer deed daarbij wel de toezegging om extra aandacht te geven aan samenwerkingverbanden. Die moeten door de aangescherpte regels niet in de knel komen. Tot nu toe kwam het voor dat een teler geen ruimte voor bietentoeisme kreeg, omdat hij te weinig areaal in de boeken had staan, terwijl er afspraken waren met een collega die een deel van dat areaal zaaide. Het is dus belangrijk dat ook areaal elders wordt opgegeven bij de areaalopgave.

Ook zal de raad van beheer onderzoeken hoe de situatie tegengegaan kan worden die is ontstaan doordat telers in het verleden al veel bieten hebben bijgekocht en daardoor ten onrechte een heel hoge opbrengst per hectare in de boeken hebben staan. Om hun toewijzing vol te leveren kunnen (en moeten) zij immers jaarlijks bieten bijkopen. Dit structureel bijkopen is ongewenst.

Jan Willem van Roessel

KLIMAATAKKOORD RAAKT OOK AKKERBOUW

Eind 2018 is in Den Haag het klimaatakkoord gepresenteerd. Het is voorbereid door verschillende zogeheten Klimaattafels. De Klimaattafel landbouw en landgebruik heeft maatregelen op een rij gezet om te komen tot een reductie van 3,5 megaton CO₂ in 2030. De glastuinbouw en de melkveehouderij kunnen hierin een grote bijdrage leveren, maar ook de akkerbouw zal zijn steentje moeten bijdragen.

De plannen van het klimaatakkoord worden momenteel doorgerekend door het Centraal Planbureau en het Planbureau voor de Leefomgeving. Als uit deze berekeningen blijkt dat met de voorgestelde maatregelen de gestelde doelen inderdaad haalbaar zijn, gaat het programma zo snel mogelijk van start. Voor de akkerbouwers zit de uitdaging vooral in het vastleggen van extra CO₂ in de bodem. Planten nemen CO₂ op uit de

lucht. Als het lukt om een deel hiervan als organische stof vast te leggen in de bodem, daalt daarmee de hoeveelheid CO₂ in de lucht. Niet alleen akkerland, maar ook bossen en grasland kunnen die rol vervullen.

Onderzoek nodig

De organische stof in de bodem bestaat voor de helft uit koolstof. Het verhogen van de hoeveelheid is niet alleen goed voor het klimaat, maar ook voor de bodemvruchtbaarheid en het waterbergend vermogen van de grond. Het kan leiden tot stabielere opbrengsten en minder ziektedruk. Het verhogen van de hoeveelheid organische stof is echter niet eenvoudig. Het is een zaak van lange adem. Te denken is hierbij aan maatregelen als:

- Niet-kerende grondbewerking
- Grondbedekking via vanggewassen (groenbemesters)
- Toepassing van bodemverbetersaars en organische mest
- Meer rustgewassen, zoals granen.

Er is echter nog veel onderzoek nodig om te ontdekken welke maatregelen het meeste effect hebben.

Aanpassing regelgeving

Ook moet er meer ruimte komen in de wet- en regelgeving. Om het organische stof-gehalte te kunnen verhogen is extra bemestingsruimte nodig. Om de bodemkwaliteit op peil te houden moet de teler minimaal de hoeveelheid mineralen kun-

nen aanvoeren die ook afgevoerd worden. Hier ligt een rol voor de overheid. Dit aspect moet meegenomen worden in de herziening van het mestbeleid die van kracht wordt in 2022. Verder kunnen in het Europese landbouwbeleid extra financiële prikkels worden ingebouwd om maatregelen te stimuleren die leiden tot een vermindering van broeikasgas.

Cool Farm Tool

Het is niet de bedoeling dat akkerbouwers precies voorgeschreven krijgen hoe ze hun bedrijf moeten runnen. Anderzijds ligt er wel een duidelijke doelstelling ten aanzien van de CO₂-reductie. Boeren kunnen straks zelf kiezen welke maatregelen ze nemen, maar ze moeten wel inzichtelijk maken hoe ze met hun keuzes die doelstellingen bereiken. Daarvoor zijn instrumenten in ontwikkeling. Suiker Unie wil gaan werken met de Cool Farm Tool, een online rekentool die internationaal erkend wordt, waarmee de emissie en vastlegging van broeikasgassen kunnen worden doorgerekend.

Ook de akkerbouw krijgt dus te maken met het klimaatakkoord. Hoe een en ander precies gaat uitwerken weten we nog niet. Voor de sector hoeft het echter niet negatief uit te pakken. Verhoging van de hoeveelheid organische stof in de bodem is voor akkerbouwers eerder een kans dan een bedreiging.

Jan Willem van Roessel

Granen als rustgewas

80.000 HECTARE BIETEN ZONDER NEONICS

2019 wordt een bietenjaar zonder neonicotinoïden nu het ministerie van LNV geen vrijstelling heeft willen verlenen. Dat creëert een flink extra risico voor de teelt. Er ligt een grote uitdaging om op alle 80.000 hectares een succesvolle teelt te realiseren.

Het toewijzingspercentage voor 2019 is in november al vastgesteld op 100 procent. Dat houdt in dat in totaal 6.545.000 ton bieten á 17% suiker is toegewezen (in totaal 1.113.000 ton suiker). De telers hebben gezamenlijk een areaal van 80.000 hectare opgegeven bij het afsluiten van de leveringsovereenkomst en de bestelling van het bietenzaad. Daarmee zaaïen ze uit op gemiddeld bijna 14 ton suiker per hectare. De gemiddelde opbrengst ligt met 14,4 ton suiker per hectare iets hoger. Of deze opbrengst gehaald kan worden, is zoals altijd sterk afhankelijk van de weersomstandigheden. Maar dit jaar komt er een risicofactor bij door het wegvallen van de neonics. De leveringsplicht voor 2019 is 85% van 95% van de LLB's, dus 80,75% van de LLB's. Suiker Unie is voornemens om circa 100.000 ton bieten uit Vlaanderen te verwerken. Suiker Unie verwerkt deze bieten voor Iscal Sugar. Zij hebben met ongeveer 140 telers contracten in de streek direct aansluitend aan Zeeuws-Vlaanderen. De bedoeling is dat dit ook de komende jaren

plaatsvindt. Gemiddeld zal de campagne hierdoor twee dagen langer duren.

Neonics

In 2019 mag geen zaaizaad gebruikt worden dat is behandeld met neonicotinoïden. Dus ook geen restzaad van 2018 dat is behandeld met Sombbrero. Dit is voor de bietenteelt een forse tegenvaller. Ook een vrijstelling voor het gebruik van een sterk gereduceerde dosering is onze sector door LNV niet gegund. Vanwege het verbod zal Cosun geen bieten accepteren die geteeld zijn uit zaad dat is behandeld met neonicotinoïden. Dit geldt ook voor bieten die buiten Nederland geteeld zijn. Suiker Unie werkt met het IRS hard aan een goed systeem om bodeminsecten, maar zeker ook bladluizen, snel te kunnen waarnemen en deze informatie snel en precies bij de telers te krijgen. Daarbij zal ook ondersteuning gevraagd worden van telers en andere erfbetreders. De monitoring blijft een hulpmiddel. De telers wordt dringend geadviseerd ook zelf regelmatig hun eigen gewassen en percelen goed te inspecteren.

Bietentoerisme

Afgelopen jaar zijn er regels gesteld aan het bietentoerisme. Telers die voldoende hadden gezaaid, was het toegestaan om aan bietentoerisme te doen. De regeling wordt in 2019 voortgezet, maar de beoordelingsgrens om aan bietentoerisme te kunnen doen is omlaag gebracht naar 95% van de toewijzing. Dit was in 2018 nog 100%. De berekeningsmethode om de gemiddelde opbrengst te berekenen is ongewijzigd, namelijk het gemiddelde van de afgelopen vijf jaar, waarbij het jaar met de hoogste en het jaar met de laagste opbrengst buiten beschouwing worden gelaten. Op het ledenportaal staat (onder toewijzing 2019) informatie over het areaal dat gezaaid moet worden om aan bietentoerisme mee te kunnen doen. Samenwerkingsverbanden van telers moeten gezamenlijk ook aan de norm voldoen. Telers die in samenwerking met anderen hun bieten telen, doen er goed aan om zich tijdig te melden bij de agrarische dienst om verrassingen te voorkomen.

Gert Sikken

A portrait of Ben van Doesburgh, a middle-aged man with grey hair, wearing a dark jacket and a patterned scarf. He is looking slightly to the side with a gentle smile. The background is a blurred outdoor setting with trees.

VERANDERENDE OMSTANDIGHEDEN DWINGEN TOT AANSCHERPING STRATEGIE

De veranderende marktomstandigheden en onder andere afspraken over het klimaatakkoord dwingen Cosun tot een herbezinning op de langetermijnstrategie en op de investeringen in de werkmaatschappijen. Het uitgangspunt blijft: continuïteit garanderen voor een goede bietenprijs, zegt Ben van Doesburgh, extern lid en plaatsvervangend vice-voorzitter van de raad van beheer.

De kernvraag van de coöperatie is helder: Hoe zorg je ervoor, dat je de toekomst van het bedrijf veiligstelt en je op de langere termijn financieel resultaat voor de leden kunt blijven realiseren? Zeker in een tijd dat het wat slechter gaat met Suiker Unie en bijvoorbeeld beperking van de CO₂-uitstoot en de eindigheid van het gasgebruik hoog op de agenda staan, is die vraag actueler dan ooit. “Het Umfeld is aan het veranderen”, stelt Ben van Doesburgh. En dat dwingt tot andere keuzes, met een bijbehorend meerjarig investeringsprogramma. Zeker voor Suiker Unie kan de nationale energiediscussie grote gevolgen hebben. De suikerfabrieken staan in de Top 20 van grootste energieverbruikers van Nederland. “Alhoewel Suiker Unie daarmee niet in de eerste fase van de omschakeling zit, denken wij mee en kijken naar omschakelingsmogelijkheden. Die omschakeling zal duur zijn en is zonder overheidssteun moeilijk”, waarschuwt Van Doesburgh. Vooral het ‘gasloos’ is een grote uitdaging.

Discussie

Voor Suiker Unie staat er heel veel op het spel, zeker als de suikerfabrieken het helemaal zonder aardgas moeten stellen. Dat heeft nogal wat consequenties. Ook qua investeringen. Daar komt bij: “Voor de andere werkmaatschappijen is de wereld ook veranderd. Het relatieve belang van hun winstgevendheid is groter geworden nu Suiker Unie een periode minder goed rendeert.”

Al die aspecten worden meegenomen, zegt Van Doesburgh, in een “kritische review” van de langetermijnstrategie die dit jaar wordt gehouden.

Overigens beschikt de coöperatie met de suikerbiet over een power gewas,

stelt Van Doesburgh. “Geen ander gewas vangt zoveel CO₂ uit de lucht als een suikerbiet. Bijzonder, hoe effectief een suikerbiet is in het produceren van voedingsstoffen. Toch zouden we de biet tekort doen om hem alleen maar als een producent van voedingsstoffen te zien. De plant heeft een geweldig marktpotentieel voor de biobased economy, onder meer als grondstofbron voor allerlei soorten nonfood-toepassingen.”

In gesprek blijven

De langetermijnstrategie is een zaak van alle leden. De inspraak hierover is goed geregeld en gebeurt zorgvuldig, vindt Van Doesburgh. “De aansturing van de coöperatie gebeurt door de leden via de kringvergaderingen, de ledenraad, de raad van beheer en de raad van toezicht. Ik heb veel respect voor dat aansturingssysteem. Dankzij die aansturing gaan het

beleid voor de korte en de langere termijn goed samen."

Hij vervolgt: "Het allerbelangrijkste is dat je over de strategie voor de langere termijn met elkaar in een goed gesprek blijft. Het langetermijnbelang van de leden moet blijven matchen met dat van de coöperatie. Daarvoor is het belangrijk dat de leden naar kringvergaderingen komen en bij de beslissingen betrokken blijven. Je ziet die betrokkenheid ook terug in de intensiteit waarmee wordt gediscussieerd. De leden zitten daar 'voor hun kinderen'. Meer nog dan voor zichzelf. Het creëert de beste sfeer om gezamenlijk tot de beste langetermijnbesluiten te komen. Het leidt uiteindelijk tot de beste resultaten." Het sterke van de coöperatie, aldus Van Doesburgh, is dat de besluitvorming altijd goed wordt voorbereid door de leden tijdig en volledig te informeren. En dat de leden op alle bestuurlijke niveaus invloed kunnen uitoefenen en controle hebben. "Via de kringvergadering, de ledenraad, de raad van beheer en de raad van toezicht: overal zijn het de leden die bepalen."

Goede prijs

De verleiding is groot de discussie over de langetermijnstrategie te laten bepa-

len door de realiteit van nu: een slechte suikermarkt met als gevolg bij Suiker Unie een mager bedrijfsresultaat. "Telers zijn, net als de Cosun-bedrijven, gewend aan prijschommelingen en onzekerheid. Dat hoort bij ondernemen. Suiker zit nu laag in de prijs, maar we hebben er vertrouwen in dat die zich zal herstellen", relativeert Van Doesburgh. Dankzij het langetermijnbeleid van Cosun is bovendien de bietenprijs enigszins losgezongen van de winstgevendheid van alleen het suikerbedrijf, wat de coöperatie minder kwetsbaar maakt. "We kunnen een hogere bietenprijs betalen vanwege de verdiensten van de andere bedrijven." Juist nu Suiker Unie dit jaar voor het eerst vanwege het loslaten van de Europese suikermarktordening verliesgevend is, kan Cosun daardoor via de ledentoeslag toch een relatief goede bietenprijs betalen. "Alle activiteiten van de Cosun-bedrijven zijn dienend aan de bietenprijs. Ook die van Aviko. Aviko draait beste jaren. Nu helpt dat de verliezen in suiker te compenseren", betoogt Van Doesburgh. "Onze bietenprijs is hoger dan die in de andere landen. Onze gegarandeerde minimumprijs is redelijk. We willen niet dat die veel lager wordt. Het moet voor de leden namelijk ook aantrekkelijk genoeg

zijn om bieten te blijven telen. Dat is nodig om de verwerkingscapaciteit optimaal te kunnen benutten."

"Klimaatdiscussie dwingt tot nieuwe keuzes en aanpassing investeringsprogramma"

Voorzien

"We hebben de situatie van prijschommelingen op een vrije suikermarkt ver van te voren zien aankomen en ons er zo goed mogelijk op voorbereid. De huidige prijschommelingen zijn echter groter dan voorzien", gaat Van Doesburgh verder. Zo is de afgelopen jaren flink geïnvesteerd in kostprijsverlaging en efficiencyverbetering en in vergroting van de opslag- en verwerkingscapaciteit om beter op de marktsituatie te kunnen inspelen. "Onze kostprijs is de laagste ter wereld. In combinatie met een superefficiënt georganiseerde teelt geeft dat voldoende vertrouwen dat we de huidige periode met lage prijzen uit kunnen zitten", benadrukt Van Doesburgh. "De biet is voor het akkerbouwincome nog steeds een dragend, betrouwbaar gewas", concludeert hij. "Suiker is door het wegvallen van de marktordening dan wel minder onaantastbaar geworden als winstbrenner. Maar ook in de toekomst blijft de suikerproductie een belangrijke basis voor onze coöperatie."

Ton Schönwetter

Ben van Doesburgh was onder meer werkzaam bij Procter & Gamble, Mattel en het familiebedrijf Koninklijke De Kuyper

UNITIP CRUCIAAL VOOR BIETEN ADVIES SYSTEEM

Met Unitip kijken we terug op een bijzonder teeltjaar. De Unitip-registratie bevat cruciale informatie voor het Bieten Advies Systeem. Wie zijn teeltgegevens vóór 15 februari niet volledig heeft ingevuld, kan dat nog tot uiterlijk 1 juni doen. Anders zal er geen eindafrekening worden uitbetaald.

De bietenteelt wordt complexer nu we steeds minder de beschikking hebben over de juiste gewasbeschermingsmiddelen. Voor 2019 kunnen we helaas niet meer beschikken over de neonicotinoïden. Wel is het insecticide Force beschikbaar. Dit middel heeft uitsluitend een werking op bodeminsecten. Insecten die na opkomst schade toebrengen, zullen op een aanvullende wijze moeten worden bestreden. Het aandeel bestellingen met Force is 72%. Vorig jaar was het aandeel van Sombbrero 86%.

Op de rassenlijst heeft het rhizoctoniare-sistente ras BTS 7105 RHC met 15% het grootste aandeel. Tweede is het BCA-resistente ras BTS 2345 N met 12%. Tessilia KWS, ook BCA-resistent, is met 10% het derde grootste. Ten opzichte van 2018 zijn er geen grote verschuivingen in de resistentiekeuzen. De ontwikkeling van nieuwe rassen blijft belangrijk om het rendement van de teelt op peil te houden.

Smart-rassen

Als eerste veredelaar heeft KWS voor teeltjaar 2019 voor een beperkt areaal een bietenras beschikbaar gesteld met een specifieke herbicideresistentie tegen het middel Conviso. Dit zogeheten Smart Blanca KWS wordt gelijktijdig aangeboden met Conviso. Ook andere zaad-firma's beschikken over de rechten van het Conviso-concept en zullen op termijn eveneens dergelijke rassen aanbieden. Voor het rassenonderzoek 2019 zijn nieuwe Conviso Smart-rassen aangeboden

Organische stof: belangrijk voor vastlegging CO₂

door KWS, Betaseed en SESvanderHave, verdeeld over alle resistentiesegmenten. Suiker Unie zal samen met het IRS de ontwikkeling en de advisering op de voet volgen.

Unitip verplicht

Alle telers worden uitgenodigd voor Unitip-bijeenkomsten. Naast de teeltresultaten van afgelopen jaar worden ook de uitdagingen voor dit jaar besproken. In de bijeenkomsten staat de onderlinge uitwisseling van teeltinformatie centraal. Wij adviseren ook telers die voor het eerst aan Unitip hebben meegedaan, hieraan deel te nemen.

2018 is het eerste teeltjaar, waarin alle telers meedoen aan Unitip. Deelname is verplicht voor het gehele teeltoppervlak. De einddatum om de registratie compleet te kunnen maken was 15 februari. Als de

volledige registratie niet tijdig is gebeurd, wordt de eindafrekening geblokkeerd. Als vóór 1 juni de registratie alsnog compleet wordt gemaakt, volgt de uitbetaling van de eindafrekening alsnog. De eindafrekening vindt dan plaats na 1 juni.

Unitip-verslag 2018

Aan de hand van de teeltregistraties wordt jaarlijks een Unitip-jaarverslag gemaakt. Uit alle gegevens worden daarin de meest interessante en bijzondere aspecten van het afgelopen jaar beschreven. In veel gevallen kijken we ook meerdere jaren terug om hieruit lessen te trekken voor de toekomst. De resultaten leiden weer tot verbeteradviezen voor 2019 en later. Alle telers krijgen het jaarverslag 2018 begin maart toegezonden. Via het ledenportaal van Cosun kan iedere teler zijn eigen resultaten van

het afgelopen jaar bekijken. Ook zijn er diverse rapporten beschikbaar, waarin overzichtelijk allerlei vergelijkingen worden gemaakt met de gemiddelden uit de regio. De teeltregistraties blijven jarenlang bewaard, zodat de gegevens ook later nog kunnen worden bekeken en kunnen worden gebruikt voor adviesdoeleinden.

CO₂ en organische stof

In de klimaatdiscussie gaat het vooral over broeikasgassen. Ook de CO₂-uitstoot valt hieronder. Suiker Unie wil hierbij aansluiten. In 2019 willen we daarom in het rapport Energiegebruik ook de CO₂- en lachgas-impact van de bietenteelt laten zien. Daarvoor is inmiddels een internationaal geaccepteerde applicatie ontwikkeld, de zogenaamde Cool Farm Tool. Het streven is om met deze tool een rapport

te maken vanuit de Unitip-teeltregistratie. Een van de maatregelen uit de klimaatopgaven van Parijs is CO₂ vastleggen in de bodem. Deze doelstelling kan worden bereikt als we de organische stof in de bodem kunnen laten toenemen. In Unitip wordt per teelt de balans berekend van de aan- en afvoer van organische stof, inclusief de jaarlijkse afbraak.

Bieten Advies Systeem

De teeltregistratie in Unitip biedt bouwstenen voor de advisering via het Bieten Advies Systeem (BAS). We kunnen hiermee samen de teelt naar een nog hoger niveau brengen. Dat zal nodig zijn om alle uitdagingen die de bietenteelt te wachten staan aan te kunnen.

BAS is geïntroduceerd tijdens de teeltvergaderingen van eind 2018. Via BAS krijgt

de teler met behulp van perceelspecifieke informatie het juiste advies op het juiste moment. Deze perceelspecifieke informatie is afkomstig uit de teeltregistratiegegevens van Unitip, maar ook uit andere bronnen, zoals de bouwplangegevens van RVO, bodemkaarten, weergegevens, waarnemingen en sensormetingen. Al deze informatie wordt gebruikt om voor het bietenperceel relevante aandachtspunten te signaleren en voor het opstellen van adviezen. Bijvoorbeeld voor de resistentieaanbeveling die bij de bietenzaadbestellingen in het ledenportaal wordt gebruikt. De agrarische dienst zal de komende jaren verder werken aan de ontwikkeling van BAS.

Pieter Brooijmans

AANDACHTSPUNTJES BIJ UNITIP

Akkerbouwer Jan Hagen uit Lisserbroek in de Haarlemmermeer werkt al enkele jaren met Unitip. Tot tevredenheid en met resultaat. Wel heeft hij enkele aandachtspuntjes.

De aanleiding om mee te doen was het achterblijven van zijn opbrengst ten opzichte van collega-telers in de regio. Door Unitip te gebruiken kreeg hij adviezen en tips, bijvoorbeeld bij de rassenkeuze, de bemesting en de gewasbescherming. Die hebben hem goed geholpen bij de verbetering van zijn teelt.

Regelmatig bijwerken

Jan voegt regelmatig zijn teeltgegevens toe in Unitip. Het valt hem op dat de invulschermen over het algemeen goed zijn opgezet. Ook de ledensite van Cosun vindt hij overigens goed opgezet. Wel viel hem op dat de zaaibedbereiding in het hoofdstuk Bewerkingen is opgenomen, terwijl je die verwacht bij het hoofdstuk Zaaien. Bovendien is Bewerkingen niet verplicht. De kans is dus groot dat de zaaibedbereiding helemaal wordt vergeten. Ook vindt Jan dat er bij verkeerd ingevulde velden een grotere waarschuwing in rood op het scherm zou mogen verschijnen.

Compleet invullen

Het perceelsverslag en het saldo-overzicht vindt Jan ook zeer duidelijk, maar hij voegt daar wel direct aan toe dat je dan wel alle teeltmaatregelen correct en compleet moet invullen. De overige verslagen zoals Duurzaamheid en Akkerleven vindt Jan weliswaar zinvol, maar ze veroorzaken nog wel eens wat verwarring. Dit, omdat soms adviezen in tegenspraak lijken met het resultaat uit het perceelsverslag. Jan realiseert zich wel dat dit probleem zal verminderen, als de verslagen meer als een geheel worden bestudeerd. "Maar dat zal dan nog wel wat meer studietijd vragen van de teler."

Robert Verberg

JUISTE TIMING INSECTENBEHEERSING CRUCIAAL VOOR HOGE OPBRENGST

Insecten kunnen veel schade veroorzaken aan het bovengrondse deel van de biet, wat uiteindelijk leidt tot een lagere suikeropbrengst. Ingrijpen kan daarom noodzakelijk zijn, maar timing is hierbij erg belangrijk. De biologie van een insect bepaalt wanneer ze het beste geraakt kunnen worden.

Bestrijdt bietenvliegen bij overschrijding schadedrempel

Zo is bestrijden van de bietenvlieg alleen maar mogelijk op het moment dat de eerste larven uit de eitjes kruipen. Voor de eerste generatie betekent dat in de tweede week van mei een teler of zijn adviseur bij minimaal 20 planten per perceel eitjes moet tellen om te zien hoeveel eitjes er op de planten zitten. Indien dit aantal de schadedrempel overschrijdt, dan is ingrijpen noodzakelijk met Decis (0,3 l/ha). Bij later ingrijpen heeft het middel geen effect en doet dus alleen maar meer schade, omdat het dan de natuurlijke vijanden van bietenvliegen, maar ook natuurlijke vijanden van bijvoorbeeld bladluizen doodt.

Tripsen en aardvlooien zelden schadelijk

Pyrethroïden hebben een werking op tripsen en een nevenwerking op aardvlooien. Deze insecten veroorzaken aantasting bij droog en schraal weer. Ze veroorzaken alleen schade in hoge aantallen en omdat deze middelen natuurlijke vijanden doden is het advies om terughoudend te zijn met ingrijpen. Vanaf het vierbladstadium is het niet rendabel om ze te bestrijden.

Aantasting door trips. In het kiemblad- en tweebladstadium kan dit leiden tot opbrengstderving. Daarna is bestrijden niet meer zinvol.

Bietenkevers vliegen bij hoge luchtvochtigheid

De bestrijding van bietenkevers is alleen succesvol in de avonduren bij een luchtvochtigheid hoger dan 90%. Op andere momenten verstoppen ze zich in de grond en zijn dus niet te raken.

Gaatjes in de bladeren door bietenkevertjes. Dit lijkt veel op aantasting door bovengrondse springstaarten en aardvlooien.

Pyrethroïden, die een nevenwerking hebben op bietenkevers, dienen dus op het juiste tijdstip te worden ingezet. Bestrijden is alleen nodig in het kiemblad- tot vierbladstadium.

Spuit bij bewolkt weer of in de avond

Insecticiden breken af onder invloed van zonlicht. Daarom is het advies om te spuiten bij bewolkt weer of in de avond. Gebruik daarbij bij voorkeur 500 liter water per hectare.

Spaar nuttige insecten

Naast de schadelijke insecten zijn er ook insecten te vinden, die een positieve bijdrage kunnen leveren aan de bietenteelt. Spaar deze nuttige insecten, want zij kunnen de teler helpen om de aantallen schadelijke insecten onder de schadedrempels te houden. Dat geldt ook voor de schadedrempel van bladluizen.

Waarnemen bladluizen

Het monitoren van bladluizen is belangrijk omdat bladluizen virusziekten verspreiden in een bietengewas. In het volgende nummer van Cosun Magazine zullen we verder ingaan op de herkenning van bladluizen en het vaststellen van schadedrempels.

Elma Raaijmakers, Levine de Zinger en Linda Frijters

Toediening van een vloeibare PK-meststof in de zaaivoor was op proefvelden niet rendabel.

VLOEIBARE MESTSTOFFEN ONDERZOCHT

Het IRS heeft het effect van een aantal vloeibare meststoffen onderzocht op de opbrengst en kwaliteit van suikerbieten. In dit artikel staan de belangrijkste uitkomsten.

Het laatste decennium is er sprake van een toenemend gebruik van vloeibare meststoffen in de bietenteelt. Het gaat hierbij met name om toediening van PK-meststoffen in de zaaivoor en van meststoffen met één of meer sporenelementen.

PK-meststoffen in de zaaivoor

In een aantal gewassen (bijvoorbeeld cichorei) zijn opbrengstverhogende effecten vastgesteld van toepassing van vloeibare PK-meststoffen in de zaaivoor en wordt dit ook geadviseerd. In de periode 2015 tot en met 2017 heeft het IRS onderzocht of toediening van dergelijke meststoffen in de zaaivoor ook voor suikerbieten mogelijk en rendabel is. Deze toediening is uitgevoerd in aanvulling op de gangbare bemesting. De belangrijkste conclusies van het onderzoek waren dat de in de proeven toegepaste vloeibare

PK-meststoffen weliswaar geen zoutschade van betekenis gaven, maar ook geen toename van de opbrengst en kwaliteit van de bieten opleverden.

Mn en B belangrijkste sporenelementen

De bekendste en belangrijkste sporenelementen voor suikerbieten zijn mangaan en borium. Mangaan vooral voor kalkrijke zavel- en kleigrond en voor zand- en dalgrond (lichte grond) met een hoge pH. Borium vooral voor lichte grond en in mindere mate lössgrond. Langdurig en vroeg optredend (vanaf vier- tot zesbladstadium van de bieten) mangaangebrek kan opbrengstderiving geven, wat men met een of meerdere mangaanbespuitingen kan voorkomen. Ernstig en vroeg optredend boriumgebrek (vanaf circa half juli) kan tot € 900,- per hectare opbrengstderiving geven. Boriumgebrek kan

men voorkomen door preventief 400 tot 500 gram borium per hectare te spuiten. Het beste tijdstip hiervoor is rondom het zaaien.

In de praktijk past men ook regelmatig een mix van sporenelementen toe, ongeacht gebrek of kans op gebrek aan één of meerdere sporenelementen. Onderzoek in de afgelopen jaren heeft uitgewezen dat een dergelijke handelswijze niet rendabel is op percelen zonder aantoonbare tekorten. Alleen op twee kleipercelen tenderde een mix van (vooral) sporenelementen naar een wat hogere opbrengst. Op zandgrond was hier echter geen sprake van. Op basis van deze resultaten kan zeker geen algemeen geldend advies voor toepassing van een dergelijke meststof gegeven worden.

Peter Wilting

Plantwegval door aphanomyces. Op de foto is te zien dat de combinatie van een slechtere structuur (spoor) en een langdurige heel vochtige tot natte grond de aantasting door aphanomyces bevordert.

ZET APHANOMYCES EEN AGRONOMISCHE HAK

Aphanomyces is een waterminnende bodemschimmel die in Nederland, vooral op lichte zavel-, zand- en dalgronden algemeen voorkomt. De schimmel voelt zich bij een lagere pH en eventueel een minder goede structuur op zijn best, mits er voldoende vocht aanwezig is. Schade is te minimaliseren met een voldoende hoge pH, goede bodemstructuur en beperken van wateroverlast.

Aphanomyces kan zowel de kiemplanten als de oudere planten aantasten. Bij kiemplanten is de aantasting al heel snel dodelijk en vallen er planten weg. Bij aantasting voor de gewassluiting, zorgt de schimmel voor een steeds diepere insnoering vlak onder de grond. Uiteindelijk is de insnoering compleet en rolt de kop met het blad van de wortel af. Dit noemen we afdraaiers. Na de gewassluiting wordt het hele middenstuk van de wortel rondom aangetast en verteert van buiten naar binnen. Deze droge rot is oppervlakkig en uiteindelijk is de hele

wortel doorgerot. Op dat moment is alleen nog de kop en het blad intact en leidt het vaak tot onaangename verliezen bij de oogst.

Zaadbehandeling voor kiemplantbescherming

Al het bietenzaad is behandeld met de fungicide hymexazool. Dit fungicide heeft een zeer hoge effectiviteit tegen aphanomyces en beschermt de kiemplant tegen plantwegval in de eerste vier weken na het zaaien. Hymexazool in het pillenzaad helpt niet tegen plantwegval en wortelrot later in het seizoen.

Goede pH belangrijk

Om het aphanomyces moeilijk te maken de suikerbieten aan te tasten moet de pH hoger dan 6 zijn. Hoe hoger de pH hoe minder makkelijk aphanomyces de suikerbiet kan aantasten. Het om-

Rubriek onder
verantwoordelijkheid van:

Postbus 20, 4670 AA Dinteloord

Tel.: +31 (0) 165 516 070
Eindredactie: Jurgien Maassen

irs@irs.nl
www.irs.nl

gekeerde geldt ook: hoe lager de pH hoe makkelijker het voor aphanomyces gemaakt wordt. De veel aangehouden pH van 5,0-5,4 op zand- en dalgronden maakt dat de enige factor die bepaalt of aphanomyces plantwegval en wortelrot gaat optreden de beschikbaarheid van (veel) water is, zoals in 2016. Zie ook de volgende paragraaf. Om aphanomyces zo weinig mogelijk kansen te geven om schade te doen, is op zand- en dalgronden het advies om voor de bietenteelt het perceel te bekalken tot ongeveer pH 5,5 voor suikerbieten. Dit vanwege andere negatieve effecten zoals mangaan- en boriumgebrek die op deze gronden bij een pH > 6,0 versterkt kunnen optreden, is het niet nodig om te streven naar een te hoge pH.

Aphanomyces tast de wortel van buiten naar binnen aan. Als het hele worteltje is doorgerot spreken we van een 'afdraaier'.

Aantasting door aphanomyces van een oudere plant. Kenmerkend is het wegteren van de biet van buiten naar binnen door een oppervlakkig rot net onder de grond. De kop en loof blijven heel lang in opvallend goede staat. Dit soort aantastingen levert bij de oogst onaangename verrassingen op.

Vocht en bodemstructuur

Aphanomyces is een waterminnende bodemschimmel. Daarom zijn perioden met veel neerslag vlak na het zaaien (in combinatie met temperaturen >18 graden) of in de vroege zomer (juni-juli) een belangrijke factor om bij de gegeven pH aphanomyces de mogelijkheid te bieden om de bieten aan te tasten en schade te doen. De problemen zijn het grootst als de grond een aantal dagen tot een week

nat blijft, dan kunnen de zwemsporen van de schimmel makkelijk bij de bieten komen en deze infecteren. Zorg dus voor een goede ontwatering en structuur om een te veel aan water zoveel mogelijk te beperken. Een perceel met een slechte structuur is standaard natter en faciliteert de aantasting van aphanomyces.

Bram Hanse

Gewasbeschermingsbulletin 2019!

Als bijlage bij dit Cosun Magazine treft u het Gewasbeschermingsbulletin suikerbieten 2019 aan. Dit naslagwerk kunt u gebruiken tijdens de teelt voor de beheersing van ziekten, plagen en onkruiden. De grootste verandering sinds de vorige versie is de bestrijding van blad- en bodeminsecten. Wekelijkse controle van het bietenperceel is van groot belang. Lees ook meer over de herkenning van insecten in het bulletin. Bekijk hem ook op www.irs.nl/gewasbeschermingsbulletin.

VRAAG EN ANTWOORD

HOE WEET IK OF IK IN 2019 AAN BIETENTOERISME MAG DOEN?

De bedrijfsspecifieke informatie over de toewijzing en bieten-toerisme is opgenomen in het ledenportaal. Hij staat onder het kopje 'Toewijzing 2019'. Daarin staat ook welk areaal een teler minimaal moet zaaien om aan bietentoeerisme te kunnen doen.

KORT NIEUWS

MAARTEN BOUDESTEIJN SECRETARIS RAAD VAN BEHEER COSUN

Op 1 juni 2019 start Maarten Boudesteijn als secretaris van de raad van beheer van Royal Cosun. Hij volgt Jan Willem van Roessel op die per 1 juni is benoemd tot directeur van het IRS. Maarten Boudesteijn (54) trad op 1 januari 2006 in dienst bij Cosun als hoofd Fiscale Zaken en Subsidies. In die functie ondersteunde hij de raad van beheer bij belangrijke fiscale onderwerpen. Maarten heeft de afgelopen periode de secretaris van de raad van beheer al regelmatig geassisteerd, onder meer bij kringvergaderingen. Jan Willem van Roessel (58) is sinds juni 2005 secretaris van de raad van beheer. Als directeur IRS treedt hij in de voetsporen van Frans Tijink die 1 juni met pensioen gaat.

VACATURES RAAD VAN TOEZICHT

De raad van toezicht van Royal Cosun houdt toezicht op het beleid van de raad van beheer. De raad geeft vanuit een onafhankelijke positie gevraagd en ongevraagd advies aan de raad van beheer en de ledenraad.

De raad toetst, samen met de externe accountant, de jaarrekening van de coöperatie. Er zijn zes leden: vier zijn lid van de coöperatie, twee zijn externe leden. Alle leden worden benoemd door de ledenraad.

Praktiserend bietenteler

Tijdens de jaarvergadering in 2020 zijn twee interne leden, onder wie de voorzitter, statutair aftredend en niet herkiesbaar. De raad heeft besloten in 2019 de verkiezingsprocedure op te starten voor de twee ontstane vacatures en is hiervoor nu op zoek naar Cosun-leden die praktiserend bietenteler zijn. Dat de procedure nu al is opgestart, heeft als achtergrond dat de raad in 2020 uit haar midden een nieuwe voorzitter moet kiezen. Door in 2019 de nieuwe leden te benoemen, hebben alle interne leden al deel kunnen uitmaken van de raad en is iedereen daardoor ook vertrouwd met het functioneren van de raad.

Procedure

Voor vragen over deze vacatures kunt u contact opnemen met de voorzitter van de raad van toezicht, Jakob Bartelds: jakob.bartelds@cosun.com. Wilt u reageren op deze vacature, stuur dan uw motivatie, vergezeld van een uitgebreid CV uiterlijk voor 15 maart a.s. naar: secretariaat.rvb@cosun.com. Het functieprofiel en het governance-model van Cosun staan op www.cosun.nl.

Tip geven

Denkt u op basis van het functieprofiel geschikte kandidaten te kennen, dan kunt u ons daarop attenderen via een bericht naar de voorzitter van de raad van toezicht of het secretariaat van de raad van beheer. Alle reacties op de vacatures worden vertrouwelijk behandeld.

